

N á v r h

ZÁKON

ze dne 2010,

**kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon),
ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění
pозdějších předpisů**

Parlament se usnesl na tomto zákoně České republiky:

část první

Změna zákona o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon)

Čl. I

Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění zákona č. 312/2006 Sb., zákona č. 108/2007 Sb., zákona č. 296/2007 Sb., zákona č. 362/2007 Sb., zákona č. 301/2008 Sb., zákona č. 458/2008 Sb., nálezů Ústavního soudu vyhlášeného pod č. 163/2009 Sb., zákona č. 217/2009 Sb., zákona č. 227/2009 Sb., zákona č. 285/2009 Sb., zákona č. 7/2009 Sb., nálezů Ústavního soudu vyhlášeného pod č. 241/2010 Sb. a nálezů Ústavního soudu vyhlášeného pod č. 260/2010 Sb., se mění takto:

1. V § 16 se odstavec 2 zrušuje. Dosavadní odstavec 3 se označuje jako odstavec 2.
2. V § 51 se za odstavec 2 vkládá nový odstavec 3, který zní:

„(3) Popření pohledávky přihlášeným věřitelem nemá vliv na hlasovací právo věřitelů, jejichž pohledávka byla popřena.“

Dosavadní odstavec 3 se označuje jako odstavec 4.

3. V § 137 odst. 1 se číslo 2 nahrazuje číslem 3.
4. V § 137 odst. 2 se číslo 15 nahrazuje číslem 30.

5. V § 160 se na konci odstavce 3 doplňuje věta „Insolvenčního správce, který není účastníkem incidenčního sporu, insolvenční soud vždy neprodleně vyrozumí o rozhodnutích v tomto sporu vydaných.“.
6. V § 178 se věta druhá nahrazuje větami „Věřiteli, který takovou pohledávku přihlásil, může insolvenční soud na návrh insolvenčního správce uložit, aby ve prospěch majetkové podstaty zaplatil částku, kterou určí se zřetelem ke všem okolnostem přihlášení a přezkoumání pohledávky, nejvýše však částku, o kterou přihlášená pohledávka převýšila rozsah, ve kterém byla zjištěna. Jde o incidenční spor.“.
7. V § 179 se věta druhá nahrazuje větami „Věřiteli, který takovou pohledávku přihlásil, může insolvenční soud na návrh insolvenčního správce uložit, aby ve prospěch zajištěných věřitelů, kteří přihlásili pohledávku se zajištěním ke stejnému majetku, zaplatil částku, kterou určí se zřetelem ke všem okolnostem uplatnění a přezkoumání práva na uspokojení ze zajištění, nejvýše však částku, o kterou hodnota zajištění uvedená v přihlášce převýšila hodnotu zjištěného zajištění. Jde o incidenční spor.“.
8. § 192 včetně nadpisu zní:

„§ 192

Popření přihlášených pohledávek

(1) Pravost, výši a pořadí všech přihlášených pohledávek mohou popírat insolvenční správce, dlužník a přihlášení věřitelé.

(2) Stanovisko, které insolvenční správce zaujal k jednotlivým pohledávkám v seznamu přihlášených pohledávek, může při přezkumném jednání změnit.

(3) Není-li dále stanoveno jinak, nemá popření pohledávky dlužníkem vliv na její zjištění; jeho účinkem však vždy je, že pro pohledávku, kterou dlužník popřel co do její pravosti nebo výše, není v rozsahu popření upravený seznam přihlášených pohledávek exekučním titulem.

(4) Není-li dále stanoveno jinak, má popření pohledávky přihlášeným věřitelem vliv na její zjištění až od prohlášení konkursu na majetek dlužníka. “.

9. V § 198 se doplňuje nadpis, který zní:

„Popření nevykonatelné pohledávky insolvenčním správcem“.

10. V § 199 se doplňuje nadpis, který zní:

„Popření vykonatelné pohledávky insolvenčním správcem“.

11. § 200 včetně nadpisu zní:

„§ 200

Popření pohledávky přihlášeným věřitelem

(1) Věřitel je oprávněn popřít pohledávku jiného věřitele písemně, a to pouze na formuláři, jehož náležitosti stanoví prováděcí právní předpis. Podobu formuláře zveřejní ministerstvo způsobem umožňujícím dálkový přístup; tato služba nesmí být zpoplatněna.

(2) K popření pohledávky přihlášeným věřitelem se přihlíží, jen bylo-li podání obsahující všechny náležitosti a opatřené úředně ověřeným podpisem osoby, která jej podala, nebo jejím zaručeným elektronickým podpisem doručeno insolvenčnímu soudu nejpozději 3 pracovní dny přede dnem konání přezkumného jednání o popřené pohledávce; § 43 občanského soudního řádu se nepoužije. Po uplynutí této lhůty již nelze měnit uplatněný důvod popření.

(3) Dospěje-li insolvenční soud k závěru, že popření pohledávky přihlášeným věřitelem je zjevně bezdůvodné nebo že se k němu nepřihlíží, odmítne je rozhodnutím, které může vydat jen do skončení přezkumného jednání o popřené pohledávce. Po vyhlášení rozhodnutí insolvenční soud vyzve přítomného věřitele, jehož popření odmítl, aby uvedl, zda se vzdává odvolání; současně jej poučí, že odvolání, které nebude podáno do skončení přezkumného jednání, již nelze podat. Vyjádření věřitele a jeho poučení se uvede v protokolu o jednání. V protokolu o jednání se dále uvede poučení o odvolání pro věřitele, který se přezkumného jednání nezúčastnil.

(4) Rozhodnutí podle odstavce 3 se doručuje zvláště věřiteli, který popřel pohledávku, věřiteli popřené pohledávky, dlužníku a insolvenčnímu správci. Osobou oprávněnou k podání odvolání proti tomuto rozhodnutí je pouze věřitel, který popřel pohledávku. Odvolání může podat jen do skončení přezkumného jednání o popřené pohledávce. Odvolání věřitele, který se nezúčastnil přezkumného jednání, při kterém insolvenční soud odmítl jeho popření, je včasné také tehdy, je-li podáno do 3 dnů od zveřejnění protokolu o přezkumném jednání v insolvenčním rejstříku proto, že věřitel zmeškal přezkumné jednání z omluvitelných důvodů.

(5) Jestliže insolvenční soud popření pohledávky neodmítne, považuje se podání, jímž přihlášený věřitel popřel pohledávku, od prohlášení konkursu na majetek dlužníka za žalobu, kterou tento věřitel uplatnil u insolvenčního soudu své popření vůči věřiteli, který pohledávku přihlásil.

(6) Jako důvod popření pravosti nebo výše vykonatelné pohledávky priznané pravomocným rozhodnutím příslušného orgánu lze uplatnit jen skutečnosti, které nebyly uplatněny dlužníkem v řízení, které předcházelo vydání tohoto rozhodnutí; důvodem popření však nemůže být jiné právní posouzení věci.“.

12. V § 201 odstavec 1 zní:

„(1) Pohledávka je zjištěna

a) jestliže ji nepopřel insolvenční správce ani žádný z přihlášených věřitelů,

- b) jestliže ji nepopřel insolvenční správce a insolvenční soud odmítl její popření přihlášeným věřitelem,
- c) jestliže insolvenční správce nebo přihlášený věřitel, který ji popřel, vezme své popření zpět, nebo
- d) rozhodnutím insolvenčního soudu ve sporu o její pravost, výši nebo pořadí.“.

13. V § 201 odstavci 2 se slova „nebyla-li včas podána žaloba podle § 198“ nahrazují slovy „také tehdy, jestliže insolvenční správce nepodal včas žalobu o její popření“.

14. V § 201 odstavci 3 se slova „určení pravosti, výše“ nahrazují slovy „pravost, výši“.

15. V § 202 odst. 1 se za větu první vkládá věta „Náhrada nákladů řízení přiznaná v tomto sporu vůči dlužníku se pokládá za přihlášenou podle tohoto zákona a uspokojí se v insolvenčním řízení ve stejném pořadí jako pohledávka, o kterou se vedl spor.“.

16. V § 202 se doplňují odstavce 3 až 6, které znějí:

„(3) Přihlášený věřitel, který popřel pohledávku, je povinen složit do 15 dnů po skončení přezkumného jednání o popřené pohledávce u insolvenčního soudu jistotu na náklady řízení incidenčního sporu ve výši 20 000 Kč nebo v téže lhůtě insolvenčnímu soudu osvědčit, že povinnost složit jistotu podle zákona nemá. Nebyl-li v době konání přezkumného jednání o popřené pohledávce ještě prohlášen konkurs na majetek dlužníka, neskončí tato lhůta dříve než uplynutím 10 dnů od prohlášení konkursu na majetek dlužníka.

(4) O povinnosti přihlášeného věřitele, který popřel pohledávku, složit v incidenčním sporu i jistotu k zajištění náhrady škody nebo jiné újmy, která by vznikla věřiteli popřené pohledávky nedůvodným popřením pohledávky, rozhodne insolvenční soud na návrh věřitele popřené pohledávky za přiměřeného použití ustanovení občanského soudního řádu o jistotě u předběžného opatření.

(5) Nebude-li jistota podle tohoto ustanovení složena, nebo nedoloží-li přihlášený věřitel insolvenčnímu soudu, že povinnost složit jistotu podle zákona nemá, insolvenční soud žalobu, kterou přihlášený věřitel uplatnil popření pohledávky, neprodleně odmítne.

(6) Povinnost složit jistotu podle tohoto ustanovení nemá přihlášený věřitel, který ve lhůtě stanovené ke složení jistoty zákonem nebo rozhodnutím insolvenčního soudu osvědčí, že jistotu bez své viny nemohl složit a že je tu nebezpečí z prodlení, v jehož důsledku by mu mohla vzniknout újma.“.

17. V § 336 se na konci odstavce 2 doplňuje věta „Věřitelé nevykonatelné pohledávky, která byla popřena dlužníkem, podávají žalobu vždy vůči dlužníku.“.

18. V § 394 se na konci odstavce 2 za slovo „výboru“ doplňují slova „; odvolání proti němu není přípustné“.
19. V § 405 odst. 1 se za slova „povolení oddlužení“ doplňují slova „nebo jestliže dlužník, který byl o následcích nedostavení se poučen, zmešká schůzi věřitelů podle § 399 odst. 1 bez důvodné a včasné omluvy a do vydání rozhodnutí nevyšly najevo omluvitelné důvody zmeškání“.
20. V § 410 se na konci odstavce 2 doplňuje věta „Věřitelé nevykonatelné pohledávky, která byla popřena dlužníkem, podávají žalobu vždy vůči dlužníku.“.
21. V § 431 písm. a/ se na konci doplňují slova „náležitosti formuláře popření pohledávky přihlášeným věřitelem,“.

Čl. II

Přechodná ustanovení

1. Není-li dále stanoveno jinak, platí zákon č. 182/2006 Sb., ve znění účinném ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona, i pro insolvenční řízení zahájená přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, jestliže v nich dosud nebylo vydáno rozhodnutí o úpadku; právní účinky úkonů, které v insolvenčním řízení nastaly přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, zůstávají zachovány.

2. Ustanovení § 178 a § 179 zákona č. 182/2006 Sb., ve znění účinném ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona, se uplatní i pro insolvenční řízení zahájená přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, jestliže v nich dosud nebyla zjištěna pohledávka, pro kterou insolvenční správce podal návrh podle těchto ustanovení.

3. Ustanovení § 16, § 160 odst. 3, § 336 odst. 2 a § 410 odst. 2 zákona č. 182/2006 Sb., ve znění účinném ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona, se uplatní i pro insolvenční řízení zahájená přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, jestliže v nich účinky popření pohledávky dlužníkem pro účely jejího zjištění v insolvenčním řízení nastaly až po dni účinnosti tohoto zákona.

4. Ustanovení § 202 odst. 1 zákona č. 182/2006 Sb., ve znění účinném ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona, se uplatní i pro spory o pravost, výši nebo pořadí přihlášených pohledávek, v nichž dosud nebylo vůči dlužníku pravomocně rozhodnuto o nákladech řízení.

5. Ustanovení § 394 odst. 2 zákona č. 182/2006 Sb., ve znění účinném ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona, se uplatní i pro insolvenční řízení zahájená přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, jestliže v nich dlužník vzal návrh na povolení oddlužení zpět až po dni účinnosti tohoto zákona.

6. Ustanovení § 405 odst. 1 zákona č. 182/2006 Sb., ve znění účinném ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona, se uplatní i pro insolvenční řízení zahájená přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, jestliže v nich insolvenční soud určil místo a termín konání schůze věřitelů podle § 399 odst. 1 až po dni účinnosti tohoto zákona.

ČÁST DRUHÁ

Změna občanského soudního řádu

Čl. III.

Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění zákona č. 36/1967 Sb., zákona č. 158/1969 Sb., zákona č. 49/1973 Sb., zákona č. 20/1975 Sb., zákona č. 133/1982 Sb., zákona č. 180/1990 Sb., zákona č. 328/1991 Sb., zákona č. 519/1991 Sb., zákona č. 263/1992 Sb., zákona č. 24/1993 Sb., zákona č. 171/1993 Sb., zákona č. 117/1994 Sb., zákona č. 152/1994 Sb., zákona č. 216/1994 Sb., zákona č. 84/1995 Sb., zákona č. 118/1995 Sb., zákona č. 160/1995 Sb., zákona č. 238/1995 Sb., zákona č. 247/1995 Sb., nálezu Ústavního soudu vyhlášeného pod č. 31/1996 Sb., zákona č. 142/1996 Sb., nálezu Ústavního soudu vyhlášeného pod č. 269/1996 Sb., zákona č. 202/1997 Sb., zákona č. 227/1997 Sb., zákona č. 15/1998 Sb., zákona č. 91/1998 Sb., zákona č. 165/1998 Sb., zákona č. 326/1999 Sb., zákona č. 360/1999 Sb., nálezu Ústavního soudu vyhlášeného pod č. 2/2000 Sb., zákona č. 27/2000 Sb., zákona č. 30/2000 Sb., zákona č. 46/2000 Sb., zákona č. 105/2000 Sb., zákona č. 130/2000 Sb., zákona č. 155/2000 Sb., zákona č. 204/2000 Sb., zákona č. 220/2000 Sb., zákona č. 227/2000 Sb., zákona č. 367/2000 Sb., zákona č. 370/2000 Sb., zákona č. 120/2001 Sb., zákona č. 137/2001 Sb., zákona č. 231/2001 Sb., zákona č. 271/2001 Sb., nálezu Ústavního soudu vyhlášeného pod č. 276/2001 Sb., zákona č. 317/2001 Sb., zákona č. 451/2001 Sb., zákona č. 491/2001 Sb., zákona č. 501/2001 Sb., zákona č. 151/2002 Sb., zákona č. 202/2002 Sb., zákona č. 226/2002 Sb., zákona č. 309/2002 Sb., zákona č. 320/2002 Sb., nálezu Ústavního soudu vyhlášeného pod č. 476/2002 Sb., zákona č. 88/2003 Sb., zákona č. 120/2004 Sb., nálezu Ústavního soudu vyhlášeného pod č. 153/2004 Sb., zákona č. 237/2004 Sb., zákona č. 257/2004 Sb., zákona č. 340/2004 Sb., zákona č. 436/2004 Sb., zákona č. 501/2004 Sb., zákona č. 554/2004 Sb., zákona č. 555/2004 Sb., zákona č. 628/2004 Sb., zákona č. 59/2005 Sb., zákona č. 170/2005 Sb., zákona č. 205/2005 Sb., zákona č. 216/2005 Sb., zákona č. 342/2005 Sb., zákona č. 377/2005 Sb., zákona č. 383/2005 Sb., zákona č. 413/2005 Sb., zákona č. 56/2006 Sb., zákona č. 57/2006 Sb., zákona č. 79/2006 Sb., zákona č. 112/2006 Sb., zákona č. 113/2006 Sb., zákona č. 115/2006 Sb., zákona č. 133/2006 Sb., zákona č. 134/2006 Sb., zákona č. 135/2006 Sb., zákona č. 189/2006 Sb., zákona č. 216/2006 Sb., zákona č. 233/2006 Sb., zákona č. 264/2006 Sb., zákona č. 267/2006 Sb., zákona č. 308/2006 Sb., zákona č. 315/2006 Sb., zákona č. 296/2007 Sb., zákona č. 104/2008 Sb., zákona č. 123/2008 Sb., zákona č. 126/2008 Sb., zákona č. 129/2008 Sb., zákona č. 259/2008 Sb., zákona č. 274/2008 Sb., zákona č. 295/2008 Sb., zákona č. 305/2008 Sb., zákona č. 384/2008 Sb., zákona č. 7/2009 Sb., zákona č. 198/2009 Sb., zákona

č.218/2009 Sb., zákona č. 281/2009 Sb., zákona č. 285/2009 Sb., zákona č. 286/2009 Sb. a zákona č. 420/2009 Sb. se mění takto:

1. V § 75b odst. 1 se za větu první doplňuje věta „Dospěje-li předseda senátu k závěru, že složená jistota zjevně nepostačuje k zajištění náhrady škody nebo jiné újmy, která by vznikla předběžným opatřením, vyzve navrhovatele bezodkladně, aby do 3 dnů složil doplatek jistoty ve výši, kterou stanoví s přihlédnutím k okolnostem případu.“

2. Za § 76g se doplňuje nový § 76h, který zní:

„§ 76h

Dokud trvají účinky předběžného opatření, může předseda senátu na návrh toho, komu byla předběžným opatřením uložena povinnost, vyzvat navrhovatele ke složení doplatku jistoty (§ 75b odst. 1 věta druhá) ve lhůtě 3 dnů.“

3. V § 77 se na konci odstavce 2 doplňuje věta „Předběžné opatření předseda senátu zruší také tehdy, jestliže navrhovatel ve stanovené lhůtě nesložil doplatek jistoty.“

Čl. IV

Přechodná ustanovení

Tento zákon platí i pro řízení zahájená přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona; právní účinky úkonů, které v řízení nastaly přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, zůstávají zachovány.

ČÁST TŘETÍ

ÚČINNOST

Čl. V

Tento zákon nabývá účinnosti dnem 31. března 2011.

DŮVODOVÁ ZPRÁVA

I. OBECNÁ ČÁST

- a) **Závěrečná zpráva k hodnocení dopadů regulace k novele zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční) a zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů**

I. Důvod předložení

Předložený návrh zákona reaguje především na nález pléna Ústavního soudu ze dne 1. července 2010, sp. zn. Pl. ÚS 14/10, vyhlášený pod č. 241/2010 Sb., kterým Ústavní soud zrušil s účinností od 31. března 2011 v ustanovení § 192 odst.1 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů (dále též jen „insolvenční zákon), úpravu, která vycházela ze zásady, že právo popírat pravost, výši a pořadí přihlášených pohledávek mají jen dlužník a insolvenční správce, nikoliv jednotliví věřitelé. Neústavním shledal odepření této možnosti jednotlivým věřitelům.

Dále návrh zákona reaguje na náleze pléna Ústavního soudu ze dne 21. dubna 2009, sp. zn. Pl. ÚS 42/08, vyhlášený pod č. 163/2009 Sb., kterým Ústavní soud zrušil s účinností k 9. červnu 2009 v ustanovení § 394 odst. 2 insolvenčního zákona část věty za středníkem, vylučující přípustnost odvolání proti usnesení, jímž vzal insolvenční soud na vědomí zpětvzetí návrhu na povolení oddlužení s ohledem na ustanovení § 399 odst. 2 insolvenčního zákona.

Návrh zákona reaguje také na nález pléna Ústavního soudu ze dne 27. července 2010, sp. zn. Pl. ÚS 19/09, vyhlášený pod č. 260/2010 Sb., kterým Ústavní soud zrušil (ve zjevné návaznosti na nález pléna označený v předchozím odstavci) s účinností k 10. září 2010 v ustanovení § 399 odst. 2 insolvenčního zákona, část věty druhé za středníkem, o důsledcích zmeškání schůze věřitelů, při které má být projednán způsob oddlužení, dlužníkem. Podle této části, jestliže se dlužník nedostavil na schůzi věřitelů bez omluvy nebo neshledal-li insolvenční soud jeho omluvu důvodnou, má se za to, že vzal návrh zpět.

Název – Návrh zákona, kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů

Zhodnocení právního stavu

Stávající právní úprava insolvenčního řízení obsažená v insolvenčním zákoně obsahuje v ustanovení § 192 odst. 1 taxativní výčet okruhu osob, které mají právo popírat pohledávky. Podle tohoto ustanovení dlužník a insolvenční správce mohou popírat pravost, výši a pořadí všech přihlášených pohledávek. Platné znění ustanovení tohoto zákona explicitně vylučuje věřitele z možnosti popírat přihlášené pohledávky ostatních věřitelů. Podle odstavce 2 tohoto ustanovení může insolvenční správce stanovisko, které k jednotlivým pohledávkám zaujal v seznamu přihlášených pohledávek, měnit při přezkumném jednání. Pokud jde o věřitele, ten v souladu s ustanovením § 192 odst. 2 insolvenčního zákona, může až do přezkoumání jím přihlášené pohledávky, dokud jeho pohledávka není zjištěna nebo účinně popřena, měnit důvod vzniku přihlašované pohledávky, její výši nebo pořadí.

Uznání pohledávky věřitele insolvenčním správcem je upraveno v ustanovení § 188 a následně insolvenčního zákona. Insolvenční správce přezkoumá podané přihlášky pohledávek zejména podle doložených dokladů a podle účetnictví dlužníka nebo jeho evidence vedené podle zvláštního právního předpisu. Mimo jiné, dále vyzve dlužníka, aby se k přihlášeným pohledávkám vyjádřil. Následně insolvenční správce podle § 189 odst. 1 insolvenčního zákona sestaví seznam přihlášených pohledávek, přičemž u pohledávek, které popírá, to výslovně uvede.

Podle ustanovení § 198 odst. 1 insolvenčního zákona, věřitelé nevykonatelné pohledávky, která byla popřena insolvenčním správcem, mohou uplatnit své právo žalobou na určení u insolvenčního soudu do 30 dnů od přezkumného jednání. Tato lhůta však neskončí dříve než uplynutím 15 dnů od doručení vyrozumění podle ustanovení § 197 odst. 2 insolvenčního zákona. Věřitelé podávají žalobu vždy proti insolvenčnímu správci. Žalobce může v žalobě uplatnit jako důvod vzniku popřené pohledávky pouze skutečnosti, které jako důvod vzniku této pohledávky uplatnil nejpozději do skončení přezkumného jednání, a dále skutečnosti, o kterých se žalobce dozvěděl později proto, že mu kupující ze smlouvy o prodeji podniku nebo jeho části podle obchodního zákoníku neoznámil včas převzetí dlužníkovu závazku.

V případě, že jde o vykonatelnou pohledávku, je insolvenční správce, který takovou pohledávku popřel, povinen podat do 30 dnů od přezkumného jednání u insolvenčního soudu žalobu, kterou své popření uplatní proti věřiteli, který vykonatelnou pohledávku přihlásil. Jako důvod popření pravosti nebo výše vykonatelné pohledávky lze uplatnit jen skutečnosti, které nebyly uplatněny dlužníkem v řízení, které předcházelo vydání pravomocného rozhodnutí příslušného orgánu, které přiznává vykonatelnost pohledávky. V žalobě může insolvenční správce uplatnit pouze skutečnosti, pro které pohledávku popřel.

Pokud jde o dlužníka, jeho popěrný úkon se podle § 200 ve spojení s § 336 odst. 2 a § 410 odst. 2 insolvenčního zákona prosazuje (ve stejném rozsahu jako při popření insolvenčním správcem) jen za trvání reorganizace nebo při oddlužení. Jinak nemá popření pohledávky dlužníkem vliv na její zajištění. Účinkem popření pohledávky dlužníkem však vždy je, že pro pohledávku, kterou dlužník popřel co do její pravosti nebo výše, není v rozsahu popření upravený seznam přihlášených pohledávek exekučním titulem.

Podle ustanovení § 394 odst. 1 insolvenčního zákona může návrh na povolení oddlužení vzít dlužník zpět, dokud insolvenční soud nerozhodne o schválení oddlužení. Ustanovení § 394 odst. 2 insolvenčního zákona pak určuje, že zpětvzetí návrhu na povolení oddlužení vezme insolvenční soud na vědomí rozhodnutím, které doručuje osobě, která návrh podala, dlužníku, insolvenčnímu správcovi a věřitelskému výboru. Dnem 9 června 2009 byla výše označeným nálezem pléna Ústavního soudu Pl.ÚS 42/08 v tomto ustanovení zrušena část věty za středníkem, která vylučovala přípustnost odvolání proti rozhodnutí, jímž vzal insolvenční soud na vědomí zpětvzetí návrhu na povolení oddlužení.

Ustanovení § 399 insolvenčního zákona upravuje průběh schůze věřitelů, která má sloužit k projednání způsobu oddlužení a k hlasování věřitelů o tomto způsobu oddlužení. V návaznosti na výše označený náleze Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 19/09 v případě, kdy dlužník, který byl o následcích nedostavení se na schůzi věřitelů poučen, tuto schůzi zmešká podle ustanovení § 399 odst. 1 insolvenčního zákona bez důvodné a včasné omluvy, nevychází se již ode dne 27. července 2010 z toho, že vzal návrh na povolení oddlužení zpět.

Identifikace problému, cílů, kterých má být dosaženo a rizik spojených s nečinností

Nálezem Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 14/10 byla k 31. březnu 2011 zrušena věta první ustanovení § 192 odst. 1 včetně věty za středníkem. Právě tato část neumožňovala věřitelům popírat přihlášené pohledávky jiných věřitelů. Ústavní soud označil znění rušeného ustanovení za protiústavní mezeru spočívající v zúžení okruhu subjektů oprávněných popírat pravost, výši a pořadí přihlášených pohledávek (spočívající v omezení věřitelů, které označené ustanovení vylučuje z možnost zpochybnit pohledávky jiných věřitelů, a to prostřednictvím jakéhokoli procesního prostředku). Označené ustanovení měl Ústavní soud za odporující právu na spravedlivý proces.

Nález pléna Ústavního soudu PL. ÚS 42/08 ze dne 21. dubna 2009, zrušil s účinností ke dni 9. června 2009 napadené ustanovení § 394 odst. 2 část věty za středníkem, které nepřipouštělo odvolání proti usnesení, jímž insolvenční soud bere na vědomí zpětvzetí návrhu dlužníka na oddlužení, a to s ohledem na ustanovení § 399 odst. 2 insolvenčního zákona, jež v té době zakládalo fikci zpětvzetí návrhu na oddlužení v případě, že se dlužník bez omluvy nedostavil na schůzi věřitelů nebo neshledá-li soud jeho omluvu důvodnou. Ústavní soud měl za to, že důsledkem zavedení zákonné fikce, která se uplatňuje nejen při nečinnosti dlužníka, ale i na základě hodnotového úsudku soudu, aniž by dlužník měl možnost bránit se proti rozhodnutí obecného soudu řádným opravným prostředkem, je omezení dlužníkovy práva na spravedlivý proces. Fikce zpětvzetí návrhu na oddlužení podle Ústavního soudu navíc není pouhým procesním úkonem, kterým účastník disponuje řízením, ale má zásadní hmotněprávní důsledky pro dlužníka i věřitele (následné prohlášení konkursu atd.) a z tohoto důvodu má být proti němu přípustné dovolání.

Nakonec Ústavní soud zrušil nálezem pléna Ústavního soudu ze dne 27. července 2010, sp. zn. PL. ÚS 19/09, i výše uvedenou část ustanovení § 399 odst. 2 insolvenčního zákona, která s neomluvenou neúčastí dlužníka na tam označené schůzi věřitelů pojila sankci v podobě nastoupení účinků fikce zpětvzetí návrhu. Podle nálezu Ústavního soudu zakládalo uvedené ustanovení fikci zpětvzetí návrhu na oddlužení nezávisle na projevu vůle dlužníka a tím mu znemožňovalo disponovat jak s řízením samotným, tak s jeho předmětem. Nečinnost tak měla pro dlužníka i věřitele důsledky jak procesní, tak i hmotněprávní, a to prohlášení konkursu.

Odůvodnění hlavních principů navrhované úpravy a vysvětlení její nezbytnosti v jejím celku, včetně zhodnocení současného stavu a dopadů navrhovaného řešení ve vztahu k rovnosti mužů a žen

Promítnutí závěrů vyjádřených v citovaných nálezech Ústavního soudu do insolvenčního zákona v předkládaném návrhu zákona vychází z těchto tezí:

1. Incidenční spory o pravost, výši či pořadí přihlášených pohledávek věřitelů vyvolané jednotlivými věřiteli, které probíhaly podle zákona č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání, (a probíhají dosud), byly často vyvolávány účelově a výrazně prodlužovaly délku konkursního řízení.

2. Insolvenční zákon svěřil (vedle dlužníka) právo popírat přihlášené pohledávky věřitelů jen insolvenčnímu správci. Vycházel přitom z celkové koncepce postavení insolvenčního správce v insolvenčním řízení, zásadního vlivu věřitelů na jeho jmenování a na rozhodování jiných zásadních otázek vedení insolvenčního řízení prostřednictvím hlasování, a též z odpovědnosti insolvenčního správce za škodu způsobenou věřitelům v souvislosti s výkonem funkce.

3. Má-li navrhovaná úprava zachovat uvedená koncepční východiska, musí být založena na principech, které budou bránit „obnovení“ nežádoucího stavu z dob účinnosti zákona o konkursu a vyrovnání; smyslem insolvenčního zákona je účinné a rychlé řešení dlužníkovy úpadku, nikoliv podporování mnohdy jen taktických sporů mezi jednotlivými věřiteli.

4. Navrhovaná úprava proto spojuje právo jednotlivých věřitelů popírat přihlášené pohledávky jiných věřitelů s takovými povinnostmi, které mají zejména bránit získávání nepřiměřených výhod a účelovému zneužívání popěrného práva k vychylování rozhodovacích poměrů v řízení a k prodlužování insolvenčního řízení.

5. V souvislosti s touto úpravou se současně pro některé úkony soudu navrhuji změny lhůt, jež s přezkoumáním přihlášených pohledávek výrazně souvisí a jeví se příliš krátkými, a též změny úprav v rozhodování o sankcích vůči přihlášeným věřitelům (úpravy v ustanovení § 178 a § 179 insolvenčního zákona).

6. Popěrné právo se věřitelům přiznává (pokládá se za účinné v insolvenčním řízení) jen tehdy, je-li způsobem řešení dlužníkovy úpadku konkurs.

7. Popření pohledávky věřitelem nemá vliv na výkon hlasovacího práva přihlášeného věřitele, jehož pohledávka byla takto popřena.

8. Jednotliví věřitelé mají mít v navrhované úpravě postavení účastníků řízení v incidenčních sporech vyvolaných jejich popěrným úkonem. Tento procesní úkon má být přísně formalizován do procesní podoby formulářového návrhu opatřeného (obdobně jako je tomu v § 97 odst. 2 insolvenčního zákona u insolvenčního návrhu) úředně ověřeným podpisem osoby, která jej podala, nebo jejím zaručeným elektronickým podpisem a má mít i účinky spojené s podáním žaloby, jestliže ho insolvenční soud neodmítne.

9. Spor na straně žalobce povede vždy věřitel, který pohledávku popřel.

10. Popřít vykonatelnou pohledávku může věřitel za stejných podmínek, za nichž pro tento případ přiznává insolvenční zákon popěrné právo insolvenčnímu správci.

11. Insolvenční soud rozhodne o popření ihned při přezkumném jednání, jestliže zjistí, že věřitel využil svého popěrného práva zjevně bezdůvodně nebo jde-li o popření, k němuž se (pro opožděnost či vady bránící jeho projednání) nepřihlíží. Odmítnutí popření pohledávky, kterou insolvenční správce nepopřel, bude mít účinky zjištění pohledávky.

12. Popření pohledávky věřitelem je z hlediska skutečností, na nichž je popření založeno, přísně koncentrováno; incidenční spor se proto týká jen těch skutečností, které byly věřitelem uplatněny v popření.

13. Přihlášený věřitel, který popřel pohledávku, je povinen složit jistotu na náklady řízení incidenčního sporu, případně též jistotu na náhradu škody nebo jiné újmy způsobené nedůvodným popřením pohledávky.

14. Návrh pracuje s představou, že soudní praxe bude plně využívat judikatorních závěrů k incidenčním sporům z popírání pohledávek. Zejména se předpokládá aplikace závěrů soudní praxe k možnosti spojení jednotlivých žalob týkajících se téže popřené pohledávky (řízení o těchto žalobách se mohou na téže straně sporu účastnit insolvenční správce, dlužník i věřitel současně) ke společnému řízení a též závěrů soudní praxe k povaze určovací žaloby z popěrného úkonu.

15. Dosavadní úprava sankcí podle § 178 a § 179 insolvenčního zákona, jež pro svou kusost přináší problémy v aplikační praxi, se navrhuje doplnit tak, aby bylo zřejmé, že jde o incidenční spor zahájený na návrh insolvenčního správce; soudu se stanovují taková hlediska pro rozhodování, jež mají umožnit náležité přihlédnutí ke všem skutečnostem významným pro uložení sankce; jinak bude pro tyto spory platit (vedle ustanovení o incidenčních sporech v § 159 až 164 insolvenčního zákona) přiměřeně úprava v občanském soudním řádu.

16. Návrhem změn úpravy v občanském soudním řádu se sleduje koncepční zpřesnění institutu jistoty tak, aby jeho přiměřená aplikace pro incidenční spory byla v insolvenčním řízení plně funkční.

Stávající právní úprava nemá bezprostřední, ani sekundární dopady na rovnost mužů a žen a nevede k diskriminaci jednoho z pohlaví, neboť nijak nerozlišuje, ani nezvýhodňuje jedno z pohlaví a nestanoví pro něj odlišné podmínky. Navržená úprava má zcela stejné dopady na muže i na ženy.

Konzultace

Teze návrhu zákona byly konzultovány v rámci Expertní skupiny pro insolvenční právo S 22, jejímiž členy jsou mimo zástupců Ministerstva spravedlnosti a justice i zástupci akademické obce a obchodní a ekonomické sféry, České bankovní asociace a insolvenčních správců. Samotný návrh zákona byl intenzivně průběžně konzultován s jednotlivými složkami justice.

Konzultace přispěly k zapracování některých připomínek a podnětů do výsledného znění návrhu, který je předkládán.

II. Návrh variant řešení

S ohledem na shora uvedené skutečnosti bylo vypracováno variantní řešení problémů, které by mělo naplnit výše zmiňované cíle, následujícím způsobem:

Varianta A – Ponechat dosavadní stav beze změny

Ponechání dosavadního stavu beze změny by znamenalo zrušení ustanovení § 192 odst. 1 věty první včetně věty za středníkem k 31. březnu 2011 (nález pléna Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 14/10), které zní: „*Dlužník a insolvenční správce mohou popírat pravost, výši a pořadí všech přihlášených pohledávek; jednotliví věřitelé toto právo nemají.*“. Ponechání označeného nálezu Ústavního soudu bez odpovídající legislativní reakce by znamenalo protiústavní mezeru se stěžejí představitelnými důsledky pro insolvenční řízení. Tuto variantu lze bez dalšího odmítnout.

Varianta B – umožnit věřitelům popírat pohledávky jiných věřitelů bez omezení

Tato varianta by znamenala prosté rozšíření taxativně stanoveného okruhu osob oprávněných (podle § 192 odst. 1 insolvenčního zákona, ve znění účinném před 31. březnem 2011) popřít pravost, výši nebo pořadí přihlášených pohledávek o věřitele. Ostatní ustanovení insolvenčního zákona by se pouze v nezbytné míře podřídila změně tímto způsobem promítnuté v textu označeného ustanovení insolvenčního zákona. Navrhovaná varianta by vyhověla závěrům obsaženým v nálezu pléna Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 14/10 a věřitelům by byl jejím prostřednictvím poskytnut procesní institut, kterým by mohli popírat pohledávky jiných věřitelů. Tím by se zajistilo jejich právo na spravedlivý proces ve smyslu závěrů Ústavního soudu.

Takové zavedení popěrného práva věřitelů by však ve svém důsledku mohlo vést (zřejmě by vedlo) k obnovení nežádoucího stavu, který tu byl po dobu účinnosti zákona o konkursu a vyrovnání, a který umožňoval věřitelům podněcovat zjevně účelové incidenční spory o pravost, výši či pořadí přihlášených pohledávek. Jednotliví věřitelé mohli ovlivňovat průběh konkursního řízení s negativními důsledky ve vztahu k jiným věřitelům. Takto vyvolané incidenční spory měly svůj zásadní vliv na délku konkursního řízení podle staré právní úpravy, bránily naplnění účelu a cíle konkursu a jejich neefektivní vedení bylo jedním z impulsů pro přijetí nové úpravy insolvenčního práva. Výrazné prodoužení insolvenčního řízení, k němuž by takové řešením zřejmě vedlo, by působilo proti cílům insolvenčního zákona, kterými jsou rychlost a efektivnost řízení. To vše by s sebou neslo i zvýšené dopady na státní rozpočet. Z těchto důvodů Variantu B nelze doporučit.

Varianta C – umožnit věřitelům popírat pohledávky jiných věřitelů s omezením

Má-li mít stanovení možnosti věřitele popírat pohledávku jiného věřitele svůj význam z hlediska závěrů obsažených v nálezu pléna Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 14/10 a nemá-li zároveň vést k situacím, které budou uměle ovlivňovat rozhodovací poměry v insolvenčním řízení

taktickým popíráním pohledávek jiných věřitelů, je nezbytné promítnout do insolvenčního zákona vedle úpravy popěrného práva věřitele i další změny. Ty mají (měly by) přispět k minimalizaci účelově vedených incidenčních sporů o pravost, výši nebo pořadí přihlášené pohledávky. Navrhovaná Varianta C, tak, jak ji předpokládá předložený návrh zákona, proto pojí s popěrným úkonem věřitele takové závazky a zavádí takové úpravy, jejichž účelem je zachovat koncepční východiska nového insolvenčního práva upraveného insolvenčním zákonem.

Jde především o tyto úpravy:

- **popěrné právo věřitelů se v insolvenčním řízení prosadí (bude účinné) jen stane-li způsobem řešením dlužníkového úpadku konkurs,**
- **popření pohledávky věřitelem nebude mít vliv na výkon hlasovacího práva přihlášeného věřitele, jehož pohledávka byla takto popřena,**
- **ustanovení o přezkumném jednání umožní insolvenčnímu soud rozhodovat o zjevně bezdůvodném či vadném popěrném úkonu věřitele již v průběhu přezkumného jednání,**
- **důvody popření pohledávky jiným věřitelem budou podléhat koncentraci vázané na obsah popěrného úkonu, jehož náležitosti budou vymezeny povinným formulářem,**
- **odpovědnost za zahájení sporu o pravost výši nebo pořadí převezme (jako povinný žalobce) popírající věřitel,**
- **zavede se (s nezbytnými pojistkami) povinnost složit jistotu na náklady řízení incidenčního sporu, případně jistotu na náhradu škody nebo jiné újmy způsobené nedůvodným popřením pohledávky.**

III. Vyhodnocení nákladů a přínosů

Identifikace nákladů a přínosů doporučených variant

Při identifikaci nákladů a přínosů navrhované právní úpravy se vycházelo zejména ze statistických přehledů soudních agend Ministerstva spravedlnosti (www.justice.cz) za předcházející období. Především jde o statistický přehled pravomocných rozhodnutí krajských soudů se zaměřením na spory vyvolané konkursem a vyrovnáním v letech 2005 – 2007 (Tabulka 1) a o statistický přehled nápadu v agendě konkursů a vyrovnání za účinnosti staré právní úpravy

v letech 2005 až 2007 a za účinnosti nového insolvenčního zákona v letech 2008 až 2010 (Tabulka 2).

Pro účely statistického odhadu navrhované změny v budoucnu se vycházelo i z informací o odhadovaném počtu incidenčních sporů o pravost, výši nebo pořadí popírané pohledávky vyvolaných za staré právní úpravy popřením přihlášené pohledávky konkursním věřitelem. Jelikož se o těchto sporech neshromažďovaly samostatné statistické údaje, bylo nutné pracovat pro účely vyhodnocení nákladů a přínosů navrhované právní úpravy s kvalifikovanými odhady, které vyplynuly ze závěrů diskuse s jednotlivými insolvenčními soudy a s expertní skupinou pro insolvenční právo S 22.

Tabulka 1 - Pravomocná rozhodnutí krajských soudů v obchodních věcech se zaměřením na spory vyvolané konkursem a vyrovnáním

	Praha	StřČ	JČ	ZČ	SČ	VČ	JM	SM	ČR
2007	600	134	149	145	499	397	576	600	3091
2006	719	120	165	225	597	331	379	852	3388
2005	1143	78	181	170	357	294	513	752	3488

Tabulka 2 – Přehled nápadu

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Nápad	3882	4227	5015	5305	9513	9902*	14 853**
Vyvolané spory	3488	3388	3091	3183	5707**	5941**	8911**

* údaj k 31.8.2010; ** jde o statistický odhad

Pro účely orientačního vyjádření nákladů a přínosů předkládaného návrhu zákona lze dále vyčíslit orientační mzdové náklady na 1 pravomocné rozhodnutí v netrestních věcech v roce 2009 (Tabulka 3). Suma platů soudců okresních a krajských soudů rozhodujících „netrestní“ věci v roce 2009 činila 2 145 399 000 Kč, suma platů ostatních zaměstnanců připadající na „netrestní“ soudce činila 1 659 061 000 Kč a mzdové náklady na vyřešení netrestních věcí tedy v roce 2009 činily celkem 3 804 460 000 Kč. Počet pravomocných rozhodnutí v netrestních věcech se v roce 2009 pohyboval na úrovni 450 847 rozhodnutí. Orientační mzdové náklady na 1 pravomocné rozhodnutí soudu v netrestních věcech v roce 2009 lze vyčíslit částkou 8 438 Kč.

Tabulka 3 - mzdové náklady na 1 pravomocné rozhodnutí soudu v „netrestních“ věcech

1	počet soudců okresních a krajských soudů	2 832
2	počet ostatních zaměstnanců (soudní čekatelé, <i>asistenti soudců, odborní, administrativní pomocní</i> <i>a obslužní zaměstnanci</i>)	9 624
3	průměrný počet ostatních zaměstnanců na 1 soudce	cca 3,39
4	počet soudců okresních a krajských soudů v netrestní agendě – cca 75 % všech soudců	2 124
5	suma platů soudců okresních a krajských soudů	cca 2 860 532 000 Kč
6	suma platů soudců okresních a krajských soudů připadající na „netrestní“ soudce - cca 75 %	cca 2 145 399 000 Kč
7	suma platů ostatních zaměstnanců	cca 2 212 081 000 Kč

8	suma platů ostatních zaměstnanců připadající na „netrestní“ soudce - cca 75 %	cca 1 659 061 000 Kč
9	průměrný plat ostatních zaměstnanců	cca 19 155 Kč
10	mzdové náklady na vyřešení netrestních věcí celkem	cca 3 804 460 000 Kč
11	počet pravomocných rozhodnutí soudů v netrestních věcech	450 847
12	mzdové náklady na 1 pravomocné rozhodnutí soudu	cca 8 438,- Kč

Identifikace hlavních cílů pro hodnocení dopadů navrhované právní úpravy

K hlavním cílům patří zejména:

- vyhovět nálezům Ústavního soudu,
- zabránit vedení taktických sporů majících za cíl ovlivnit rozhodovací poměry v insolvenčním řízení,
- zabránit prodloužení délky insolvenčního řízení,
- minimalizovat náklady na státní rozpočet v souvislosti s nárůstem sporů o pravost, výši nebo pořadí popírané pohledávky a s tím souvisejícím prodloužením délky insolvenčního řízení.

Je nesporné, že zakotvení možnosti věřitele popírat pravost, výši nebo pořadí přihlášené pohledávky jiného věřitele s sebou přinese i odpovídající nárůst celkového počtu incidenčních sporů, ke kterým bude v průběhu insolvenčního řízení docházet. Nelze zcela předejít tomu, že

uvedené spory budou popírajícími věřiteli v některých případech vyvolány s cílem ovlivnit rozhodovací poměry v insolvenčním řízení, které mohou ve svém důsledku zabránit co nejvyššímu a zásadně poměrnému uspokojení dlužnickových věřitelů předjímanému ustanovením § 1 insolvenčního zákona. To může v konečném důsledku narušit rychlost a efektivnost řešení dlužnickova úpadku a vést tak k popření základních cílů insolvenčního řízení. Ze statistických údajů Ministerstva spravedlnosti za období let 2005 až 2007 vyplývá, že počet pravomocných rozhodnutí soudů v obchodních věcech se zaměřením na spory vyvolané konkursem a vyrovnáním, se v letech 2005 až 2007 pohyboval v průměru na úrovni 3 322 rozhodnutí. Jelikož statistiky, které by vypovídaly o počtech sporů o pravost, výši nebo pořadí pohledávky, které vyvolávali věřitelé přihlášených pohledávek Ministerstvo spravedlnosti (jak zmíněno výše) neeviduje, bylo na základě odborných diskusí s jednotlivými insolvenčními soudy a expertní skupinou pro insolvenční právo S 22 přistoupeno ke kvalifikovanému odhadu potřebných údajů.

Podle údajů jednotlivých krajských soudů týkajících se počtu incidenčních sporů vedených po dobu účinnosti staré právní úpravy podle zákona o konkursu a vyrovnání lze dovodit, že počet pravomocných rozhodnutí ve sporech o pravost, výši nebo pořadí pohledávky, které svým popěrným úkonem vyvolal konkursní věřitel, se pohyboval na úrovni (nejvýše) 5 až 10 % z celkového počtu pravomocných rozhodnutí ve sporech týkajících se pravosti, výše nebo pořadí přihlášené pohledávky. Počet pravomocných rozhodnutí ve sporech o pravost, výši nebo pořadí pohledávek (bez ohledu na to, kdo spor vyvolal) lze odhadnout na úrovni kolem 50 % ze všech pravomocných rozhodnutí ve sporech vyvolaných konkursem nebo vyrovnáním (Tabulka 3).

Na základě těchto premis lze dovodit, že počet pravomocných rozhodnutí v těchto sporech se v roce 2005 pohyboval u jednotlivých krajských soudů mezi 87 až 261 pravomocnými rozhodnutími, v roce 2006 mezi 85 až 254 pravomocnými rozhodnutími a v roce 2007 mezi 77 až 231 pravomocnými rozhodnutími.

Lze důvodně přepokládat, že zavedení práva věřitele popírat pohledávky jiných věřitelů (vedle insolvenčního správce), povede k nárůstu takto vyvolaných sporů minimálně na úrovni odpovídající poměrům podle zákona o konkursu a vyrovnání. Zvýšení počtu incidenčních sporů o spory vyvolané přihlášenými věřiteli může, vzhledem ke značnému nárůstu podaných insolvenčních návrhů a tomu přímo úměrnému nárůstu rozhodnutí o úpadku, vést k nečekanému nárůstu sporů vyvolaných insolvenčním řízením. Právě incidenční spory vyvolané věřiteli

neúměrně prodlužovaly délku řízení, v kterém byl řešen dlužníkův úpadek podle staré právní úpravy.

Kdyby navrhována právní úprava přiznala věřitelům popěrné právo týkající se přihlášených pohledávek jiných věřitelů bez omezení a pojmů bránících zneužití tohoto a získávání nepřiměřených výhod v insolvenčním řízení, bylo by reálné očekávat, že počet těchto sporů se bude pohybovat na úrovni 15 až 25% .

S přihlédnutím k nárůstu podaných insolvenčních návrhů v posledních letech a k odhadu pro rok 2011 by v krajním případě mohlo jít až o 1 113 zahájených incidenčních sporů v roce 2011. Posílení odpovědnosti věřitele za popření pohledávky jiného věřitele způsobem shrnutým výše přispěje k tomu, aby se počet takto vyvolaných sporů minimalizoval až na úroveň 5 % (222 rozhodnutí).

Změny popěrného práva v insolvenčním zákoně (jeho přiznání věřitelům) proto, nejen vzhledem k vyvolaným nárokům na státní rozpočet, vyvolaly potřebu přizpůsobit jim i úhradu poplatků z takto vzniklých incidenčních sporů. Návrhem změn insolvenčního zákona se projevený záměr minimalizovat zbytečné vedení sporů a neúčelné podávání opravných prostředků ze strany věřitelů promítl v úpravě zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů, jehož novelizace je připravována souběžně (a to i mimo rámec daný účelem tohoto návrhu zákona), včetně souběžného nabytí účinnosti.

Incidenční spory zůstávají zpoplatněny a nově se navrhuje změna výše soudního poplatku tak, že incidenčních sporech jejichž předmětem bude peněžité plnění (např. právě ve sporech podle § 178 a § 179 insolvenčního zákona v podobě navržené v tomto zákoně) bude soudní poplatek stanoven procentní sazbou. Návrh zákona, kterým se mění zákon o soudních poplatcích mimo jiné přepokládá stanovení soudního poplatku za návrh na zahájení řízení v incidenčním sporu o pravost, výši nebo pořadí přihlášené pohledávky pevnou sazbou ve výši 5 000 Kč.

Z hlediska finančního vyjádření, tak lze vzhledem ke značnému nárůstu podaných insolvenčních návrhů a odhadovanému počtu 1 113 sporů (25 %) vyvolaných přihlášenými věřiteli, orientačně vyčíslit navýšení nákladů na státní rozpočet až do výše 9 400 000 Kč. Příjmy státního rozpočtu hrazené věřitelem za soudní poplatky za samotný návrh na zahájení incidenčního sporu o pravost, výši nebo pořadí přihlášené pohledávky se budou pohybovat na úrovni 5 565 000 Kč.

Při odhadovaném počtu 222 sporů (5 %) předpokládajících (tímto návrhem zákona upravené) posílení odpovědnosti věřitele za popření pohledávky jiného věřitele, by bylo možno orientačně vyčíslit navýšení nákladů na státní rozpočet až do výše 1 900 000 Kč. Příjmy státního rozpočtu hrazené věřitelem za soudní poplatky za samotný návrh na zahájení incidenčního sporu o pravost, výši nebo pořadí přihlášené pohledávky se budou pohybovat na úrovni 1 110 000 Kč.

S ohledem na další položky Sazebníku poplatků předpokládané v novele zákona o soudních poplatcích (za návrh na zahájení incidenčního sporu jehož předmětem je peněžité plnění činí soudní poplatek 5% z částky vyšší než 20 000 Kč, za návrh na zahájení incidenčního sporu jehož předmětem je nemovitost, činí soudní poplatek 5 000 Kč, organizační podnik nebo organizační složka podniku činí soudní poplatek 15 000, a v ostatních případech činí soudní poplatek 5 000 Kč) lze předpokládat, že předkládaný návrh zákona, kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), a zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, bude z hlediska nároků na státní rozpočet prakticky neutrální .

Stanovení soudních poplatků tak jak je předpokládá návrh zákona o soudních poplatcích, je Ministerstvem spravedlnosti předkládáno souběžně.

Implementace a vynuovení

Za implementaci bude odpovědné Ministerstvo spravedlnosti.

Přezkum účinnosti

Následné hodnocení dopadů regulace bude provedeno v roce 2014.

Kontakty a prohlášení schválení hodnocení dopadů

Kontakt na osobu, která provedla hodnocení RIA

Mgr. Peter Klein

insolvenční odbor,

Ministerstvo spravedlnosti

telefon: 221 997 838

e-mail: PKlein@msp.justice.cz

b) Zhodnocení souladu návrhu zákona s ústavním pořádkem České republiky

Navrhované řešení je v souladu ústavním pořádkem České republiky včetně nálezů Ústavního soudu ze dne 21. dubna 2009, sp. zn. Pl. ÚS 42/08, vyhlášeného pod č. 163/2009., nálezů Ústavního soudu ze dne 1. července 2010, sp. zn. Pl. ÚS 14/10, vyhlášeného pod č. 241/2010 Sb. a nálezů Ústavního soudu ze dne 27. července 2010, sp. zn. Pl. ÚS 19/09, vyhlášeného pod č. 260/2010 Sb.

- c) Zhodnocení souladu navrhované právní úpravy s mezinárodními smlouvami, jimiž je Česká republika vázána, její slučitelnosti s předpisy Evropské unie, judikaturou soudních orgánů Evropské unie nebo obecnými právními zásadami práva Evropské unie, popřípadě i s legislativními záměry a s návrhy předpisů Evropské unie**

Návrh zákona není transpozicí aktů Evropské unie a je zcela v souladu s požadavky vyhlášených mezinárodních smluv, jimiž je Česká republika vázána. Úprava především odpovídá principům, z nichž vychází „Evropská dohoda zakládající přidružení mezi Českou republikou na jedné straně a Evropskými společenstvími a jejich členskými státy na straně druhé“, publikovaná ve Sbírce zákonů České republiky pod č. 7/1995. Ze směrnic EU a dalších dokumentů, které mají dopady na oblast insolvenčního práva a s nimiž není navrhovaná právní úprava v kolizi, jde zejména o nařízení Rady (ES) č. 1346/2000 ze dne 29. května 2000, o úpadkovém řízení.

II. ZVLÁŠTNÍ ČÁST

A. K části první - Změna insolvenčního zákona

K bodům 1. a 5. (změny § 16 odst. 2 a § 160 odst. 3):

Zrušením odstavce 2 v § 16 se uskutečňuje záměr ohlášený v obecné části důvodové zprávy (srov. teze č. 8. a 9.). V souvislosti s obnovením popěrného práva přihlášených věřitelů v insolvenčním řízení byla také přezkoumána dosavadní úprava incidenčních sporů, která vycházela z principu, podle kterého se insolvenční správce účastní incidenčního sporu (typově nejčastěji sporu o určení či popření pravosti výše nebo pořadí pohledávky) vždy, tedy bez ohledu na to, zda je tím, kdo incidenční spor svým úkonem (ve sporu o určení či popření pravosti výše nebo pořadí pohledávky svým popřením) vyvolal. V dosavadní úpravě popírání přihlášených pohledávek se princip vyjádřený dosud v § 16 odst. 2 insolvenčního zákona prosazoval jen v souvislosti s popřením přihlášené pohledávky (pouze) dlužníkem. Změny popěrného režimu předkládané tímto návrhem zákona (zejména navržené úpravy § 192 a § 200) ukládají povinnost uplatnit popření žalobou popírajícímu věřiteli. Tím se ve vztahu k popěrnému právu přihlášeného věřitele prosazuje obecně režim srovnatelný (*mutatis mutandis*) s popřením vykonatelné pohledávky přihlášeným konkursním věřitelem (§ 23 odst. 3 zákona o konkursu a vyrovnání), při kterém se správce (konkursní podstaty) účastníkem incidenčního sporu rovněž nestával. Požadavek, aby insolvenční správce byl informován o průběhu incidenčního sporu, jehož se neúčastní, se v takto ustaveném procesním rámci zajišťuje navrženým doplněním § 160 odst. 3 insolvenčního zákona. Vázanost všech procesních subjektů (nejen těch, které se účastní incidenčního sporu) pravomocným rozsudkem vydaným v incidenčním sporu již nyní garantuje ustanovení § 164 insolvenčního zákona. Insolvenčnímu správci, jenž chce být nápomocen některé ze stran incidenčního sporu, jehož se neúčastní, je k dispozici institut vedlejšího účastenství (srov. dosavadní § 16 odst. 3 insolvenčního zákona). Navrženou změnou § 16 insolvenčního zákona se sníží náklady na vedení incidenčních sporů „vnucených“ insolvenčnímu správci (co do jeho účasti na řízení) popřením přihlášené pohledávky jinými subjekty a posílí se odpovědnost přihlášených i popírajících věřitelů za úkony směřující k přezkumu sporné pohledávky. V poměrech popěrného práva dlužníka má navržená změna význam potud, že dlužníkovo popěrné právo se prosazuje jen v sanačních způsobech řešení dlužníkového úpadku, tj. při reorganizaci a oddlužení (srov. § 336 a § 410 insolvenčního zákona), kdy má dlužník postavení dlužníka s dispozičními oprávněními. Pro případ, že v průběhu vedení incidenčního sporu o pravost, výši nebo pořadí přihlášené pohledávky vyvolaného popřením dlužníka dojde k přeměně reorganizace nebo oddlužení v konkurs, zajišťuje

dokončení sporu (za možné účasti insolvenčního správce) úprava obsažená již nyní v § 263 až 265 insolvenčního zákona.

K bodu 2. (změny § 51):

Zavedení možnosti popírání přihlášených pohledávek přihlášenými věřiteli (srov. zejména navržené změny § 192 a § 200 insolvenčního zákona) vyvolává potřebu předejít zneužití tohoto institutu mimo rámec těch hodnot, jež mají být (podle argumentace Ústavního soudu v nálezu pléna sp. zn. Pl. ÚS 14/10) prostřednictvím popěrného práva věřitelů chráněny. Přitom je nasnadě, že možné zneužití tohoto procesního práva by se nabízelo právě v oblasti hlasovacích práv věřitelů. Navržená změna (doplnění) § 51 insolvenčního zákona tedy s popřením pohledávky věřitelem nepojí změnu hlasovacích práv věřitele popěrné pohledávky. Opačná právní úprava by vedla k jen stěží zamezitelnému riziku taktického popírání pohledávek za účelem vychýlení rozhodovacích poměrů v insolvenčním řízení a ohrozila by samotné základy koncepce nového insolvenčního práva, které svěřuje v raných fázích insolvenčního řízení věřitelům k hlasování celou řadu zásadních otázek, včetně rozhodnutí o způsobu řešení úpadku nebo rozhodnutí o osobě insolvenčního správce.

V této souvislosti se připomíná, že riziko zneužití institutu přihlašování pohledávek věřiteli k ovlivnění insolvenčního řízení prostřednictvím hlasování s nadsazenou pohledávkou již nyní velmi tvrdě postihuje úprava obsažená v § 178 až 182 insolvenčního zákona (srov. k tomu i zvláštní část důvodové zprávy k § 176 až 182 vládního návrhu insolvenčního zákona projednávaného Poslaneckou Sněmovnou ve 4. volebním období 2002 - 2006 jako tisk č. 1120 /dále též jen „důvodová zpráva k insolvenčnímu zákonu/).

K bodům 3. a 4. (změny § 137 odst. 1 a 2):

Způsob, jakým je v návrhu zákona nově upraveno popěrné právo přihlášených věřitelů (srov. zejména § 192 a § 200 návrhu) vyvolává potřebu časového sladění jednotlivých procesních úkonů, aby se minimalizovala možnost, že se budou podstatné kroky pro chod insolvenčního řízení dít před ukončením procesu zjištění pohledávek v insolvenčním řízení.

Přitom nebylo přehlédnuto, že v soudní praxi se projevuje tendence vyhnout se opakování schůze věřitelů (v režimu § 137 odst. 3 insolvenčního zákona) ve vazbě na lhůty, v nichž je možné uskutečnit přezkumné jednání a v nichž se musí konat první schůze věřitelů svolaná po rozhodnutí o úpadku (srov. § 136 odst. 2 písm. g/ ve spojení s § 137 insolvenčního zákona) tím, že lhůtu k přihlášení pohledávek v rozhodnutí o úpadku stanovují insolvenční soudy (podle § 136 odst. 2

písm. d/, odst. 3 insolvenčního zákona) zpravidla na dolní hranici zákonem stanoveného rozmezí (v délce 30 dnů).

Výše uvedené důvody se v návrhu zákona promítly tak, že:

- Nejzazší doba konání první schůze věřitelů (tak, aby se mohla konat po skončení přezkumného jednání a tedy poté, kdy budou být zčásti postavena najisto hlasovací práva přihlášených věřitelů) se posouvá ze 2 na 3 měsíce od rozhodnutí o úpadku (§ 137 odst. 1 návrhu).

- Změna navržená v § 137 odst. 2 insolvenčního zákona posouvá nejzazší dobu přezkumného jednání konaného po rozhodnutí o úpadku, s nímž insolvenční soud spojil rozhodnutí o povolení oddlužení z 15 na 30 dnů. Je to odůvodněno potřebou vytvořit insolvenčnímu soudu prostor, ve kterém se obeznámí s přihlášenými pohledávkami tak, aby na zjevně bezdůvodné popření pohledávky mohl reagovat postupem předjímaným v § 200 odst. 3 návrhu.

K bodům 6. a 7. (změny § 178 a § 179):

Návrhem zákona zaváděné popěrné právo přihlášených věřitelů rozhojní spory o pravost, výši nebo pořadí pohledávek v insolvenčním řízení. Lze proto očekávat, že v reakci na výsledek těchto sporů se bude prosazovat tendence využívat častěji též sankcí za uplatňování přehnaných (neopodstatněných) pohledávek v insolvenčním řízení (§ 178 insolvenčního zákona) nebo neopodstatněný pokus o uspokojení pohledávky v lepším pořadí (§ 179 insolvenčního zákona). Přitom nebylo přehlédnuto, že soudní praxe se v případech, kdy byla vybíduta k uplatnění uvedených sankcí staví k dosavadnímu znění zákona nejednoznačně a rozpačitě, což lze dokumentovat i tím, že na základě návrhu Vrchního soudu v Praze podaného 20. listopadu 2009 je u Ústavního soudu vedeno (a dosud neskončeno) pod sp. zn. Pl. ÚS 36/09 řízení o návrhu na zrušení § 178, 179, 180 a 181 insolvenčního zákona. Bez zřetele k tomu, že Ústavní soud již postoj k ústavnímu rozměru této úpravy zčásti projevil (v nálezu pléna sp. zn. Pl. ÚS 14/10, jenž je původcem tohoto návrhu zákona, použil odkaz na ustanovení § 178 insolvenčního zákona jako příklad toho, jak insolvenční zákon „v jiných aspektech splňuje“ požadavek nalézání „cesty, jak zabránit zneužití toho kterého práva v insolvenčním řízení“), je namístě zpřesnit text § 178 a 179 insolvenčního zákona tak, aby soudní praxe neváhala při tvrdém postihu zneužití práva přihlášení pohledávky, jenž hraje významnou prevenční roli v celém procesu přezkoumání přihlašovaných pohledávek.

Díkce obou ustanovení se navrženou změnou vyjasňuje tak, aby bylo postaveno najisto, že rozhodnutí insolvenčního soudu o uložení případného postihu je výrazem jeho úvahy zohledňující v jednoznačně upřesněném rozpětí všechny okolnosti případu a že osobou, která je legitimována vyvolat „spor“ o uložení sankce, je insolvenční správce. Praktické problémy s procesními postupy insolvenčního soudu při rozhodování o návrhu na uložení sankce řeší zařazení takto vyvolaného „sporu“ mezi incidenční spory.

K bodu 8. (změna § 192):

Zavedení popěrného práva přihlášených věřitelů v insolvenčním řízení (tak jak se detailně provádí v § 200 návrhu zákona) vyvolalo potřebu obecného ustanovení, jímž se pojmenují účinky popření pravosti, výše nebo pořadí pohledávky vyvolané popěrnými úkony osob, jež k tomu opravňuje insolvenční zákon. V § 192 odst. 1 insolvenčního zákona, dotčeném nálezem pléna Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 14/10, se nově přiřazují mezi subjekty, které jsou nositeli popěrného práva (dlužník, insolvenční správce), i přihlášení věřitelé.

Pravidlo obsažené dosud v § 192 odst. 1 větě druhé insolvenčního zákona se ve struktuře § 192 posunulo do nového odstavce 2 a potud tedy nejde o obsahovou změnu insolvenčního zákona. Pravidlo formulované v § 192 odst. 3 bylo dosud obsaženo v § 200 insolvenčního zákona, přičemž jeho přesun je odůvodněn navrženou změnou systematiky popěrného práva v ustanoveních § 198 až 202 návrhu zákona.

Z ustanovení § 192 insolvenčního zákona bylo navrženou změnou bez náhrady vypuštěno pravidlo umožňující přihlášenému věřiteli měnit až do přezkoumání jím přihlášené pohledávky důvod vzniku přihlašované pohledávky, její výši nebo pořadí. V tomto ohledu se jeví oprávněným požadavek nepřipustit kvalitativní změny skutečností, na nichž se přihlášená pohledávka zakládá (změny důvodu vzniku přihlašované pohledávky) ani změny její výše formou rozšíření nároku, případně změny pořadí (uplatněním dřívějšího pořadí). Pohledávka založená na zcela jiných skutkových okolnostech případu (na jiném skutku) je z obsahového hlediska novou pohledávkou a není rovněž důvod se domnívat, že by správnou (úplnou) výši a správné pořadí pohledávky nemohl věřitel přihlásit již ve lhůtě k tomu určené za použití § 136 odst. 3 insolvenčního zákona. Přitom nebylo přehlédnuto, že ponechání dosavadního znění § 192 odst. 2 v insolvenčním zákoně by přinejmenším problematizovalo možnost účinného popření pohledávky přihlášeným věřitelem. Změna výše pohledávky formou jejího snížení přitom není změnou textu § 192 insolvenčního zákona dotčena (srov. § 184 a § 187 insolvenčního zákona).

Obsahově nový je v § 192 insolvenčního zákona odstavec 4, který činí popření pohledávky přihlášeným věřitelem účinným (co do vlivu na zjištění pohledávky) až od prohlášení konkursu na

majetek dlužníka. Takto konstruované omezení popěrného práva přihlášeného věřitele systematicky doplňuje úpravu popěrného práva dlužníka a insolvenčního správce a respektuje (z historického pohledu ve srovnání s dřívějšími konkursními úpravami platnými na území České republiky tradičně) odlišnosti sanačních způsobů řešení dlužníkového úpadku (reorganizace, oddlužení).

Popěrné právo dlužníka se prosazuje (je účinné co do vlivu na zjištění pohledávky) v reorganizaci nebo v oddlužení, kde je dlužník osobou s dispozičními oprávněními a insolvenční správce má vesměs jen kontrolní pravomoci. Naopak, při způsobu řešení dlužníkového úpadku konkursem, kdy oprávnění nakládat s majetkovou podstatou přechází na insolvenčního správce, není dlužníkově popření bráno (pro účely insolvenčního řízení) v potaz. V tomto směru bylo dlužníkově popěrné právo v insolvenčním řízení nastaveno způsobem srovnatelným s úpravou obsaženou v zákonu o konkursu a vyrovnání (tam dlužníkově popření nebylo bráno v potaz pro účely konkursu, prosazovalo se však ve vyrovnání (srov. § 46 a násl. zákona o konkursu a vyrovnání)).

Popěrné právo přihlášeného věřitele má oproti tomu své místo jen při řešení dlužníkového úpadku konkursem, kde (podle obecné argumentace Ústavního soudu v nálezu pléna sp. zn. Pl. ÚS 14/10) může mít vliv na rozsah poměrného uspokojení přihlášeného věřitele. Sanační způsoby řešení dlužníkového úpadku (reorganizace nebo oddlužení), stejně jako tomu bylo u vyrovnání podle § 46 a násl. zákona o konkursu a vyrovnání, kde věřitelé možnost vzájemného popření svých pohledávek též (tradičně a podle rakouského vzoru) neměli, popěrné právo přihlášených věřitelů nepodporují. Individuální majetkový zájem těchto věřitelů chrání při reorganizaci test formulovaný v § 348 odst. 1 písm. d) insolvenčního zákona a při oddlužení garantovaná míra uspokojení pohledávek věřitelů (§ 395 odst. 1 písm. b/ insolvenčního zákona), jež je obecně vyšší než hodnoty dosahované dlužníky, kteří mohou podléhat režimu oddlužení, při zpeněžení majetkové podstaty v konkursu.

Popěrné právo insolvenčního správce, coby zvláštního procesního subjektu, jenž není ani zástupcem věřitelů ani zástupcem dlužníka, má právě vzhledem k postavení tohoto procesního subjektu nejširší rozměr a je účinné (prosazuje se) ve všech způsobech řešení dlužníkového úpadku.

Takto popsané rysy popěrného práva vystihuje v obecné podobě právě nově navrhované znění § 192 insolvenčního zákona. Přitom se počítá s tím, že účinky popření pohledávky přihlášeným věřitelem se prosadí nejen tehdy, je-li prohlášení konkursu prvním rozhodnutím insolvenčního soudu o způsobu řešení dlužníkového úpadku (následuje-li po rozhodnutí o úpadku), nýbrž i tehdy, je-li výsledkem neúspěšného (insolvenčním soudem povoleného) pokusu o některý ze sanačních způsobů řešení dlužníkového úpadku (srov. § 363 či § 418 insolvenčního zákona).

K bodům 9. až 11. (změny § 198 až 200):

Vzhledem ke změně struktury popěrného práva bylo namíste opatřit nadpisy texty paragrafů, což je důvodem změny v § 198 a § 199.

U změny § 200 insolvenčního zákona je nutno nejprve uvést, že dosavadní text § 200 insolvenčního zákona byl přemístěn do ustanovení § 192 odst. 3 insolvenčního zákona (srov. bod 8. návrhu zákona a důvodovou zprávu k němu). Nová podoba § 200 insolvenčního zákona upravuje způsob, jakým je přihlášený věřitel oprávněn popřít přihlášenou pohledávku jiného věřitele. Vzhledem k tomu, jak se podle navrženého znění § 200 odst. 3 insolvenčního zákona nakládá se zjevně bezdůvodným popřením pohledávky a vzhledem k tomu, že podle navrženého znění § 200 odst. 2 je vyloučeno zabývat se vadným popřením pohledávky (přiznat účinnost podání, jímž je popření realizováno, má-li vady, jež brání jeho projednání), nabývá na významu obsahová správnost a formální bezvadnost věřitelova popěrného úkonu. Je rovněž nezbytné vyhnout se sporům založeným na argumentu, že příčinou vad popěrného úkonu předneseného ústně byla jeho nevěrná protokolace insolvenčním soudem. To se promítá v textu § 200 odst. 1 požadavkem na písemnou a povinně formulářovou podobu věřitelova popření, zpřísněným v § 200 odst. 2 (tak, aby se předešlo zneužití popěrného úkonu k účelovým jednáním) o požadavek úředního ověření podpisu (u elektronického podání pak o požadavek zaručeného elektronického podpisu). S přihlédnutím ke stávajícímu znění § 431 písm. a/ insolvenčního zákona, jež předpokládá, že prováděcí právní předpis (jímž je v současné době vyhláška č. 311/2007 Sb., o jednacím řádu pro insolvenční řízení a kterou se provádějí některá ustanovení insolvenčního zákona) upraví též náležitosti seznamu přihlášených pohledávek (srov. § 11 vyhlášky), se počítá s tím, že podoba formuláře bude využita též pro předepsanou realizaci popěrného práva insolvenčního správce v seznamu přihlášených pohledávek (srov. § 189 odst. 1 insolvenčního zákona). Formulářová podoba věřitelova popěrného úkonu má minimalizovat formální chyby, jichž by se věřitel mohl dopustit v popěrném úkonu a vyvážit tímto způsobem okolnost, že vadné popření nebude dále projednáno (nebudou odstraňovány vady způsobující neprojednatelnost takového podání). Na druhé straně má formulářová podoba popření usnadnit orientaci insolvenčního soudu při rozhodování o zjevné bezdůvodnosti popření (§ 200 odst. 3 návrhu. Nebylo rovněž přehlédnuto, že věřitelův popěrný úkon bude (od prohlášení konkursu) považován za podání, jímž se zahajuje řízení o popření pohledávky (§ 200 odst. 5 návrhu zákona).

Ustanovení § 200 odst. 2 návrhu zákona upravuje nejzazší lhůtu, ve které může věřitel uskutečnit popření pohledávky a případně též změnit důvody popření. Má-li mít insolvenční soud možnost odmítnout popření pro zjevnou bezdůvodnost, musí mít zachován alespoň minimální prostor k prověření náležitostí popěrného úkonu a k posouzení jeho obsahu. Předpokládá se rovněž,

že popření bude zveřejněno v insolvenčním rejstříku ještě před vlastním konáním přezkumného jednání, tedy tak, aby i věřitel popřené pohledávky mohl na popření reagovat (a důvody, pro něž popření nemá za opodstatněné, popírajícímu věřiteli ozřejmit např. již v průběhu přezkumného jednání). Proto uvedená lhůta končí 3 pracovní dny přede dnem konání přezkumného jednání. U formulářové podoby popěrného úkonu věřitele je vyloučeno odstraňování vad podání; jiný postup by ve skutečnosti vedl k prodloužení lhůty k realizaci popření přihlášeným věřitelem a k nutnosti odročovat přezkumné jednání o pohledávce popřené vadným podáním. Předpokládá se rovněž, že tam, kde bude popírající přihlášený věřitel realizovat popření prostřednictvím zástupce s procesní plnou mocí, bude požadavek úředního ověření podpisu osoby, která podání obsahující popření podala (nebo zaručeného elektronický podpis osoby, která toto podání podala) vykládán praxí obdobně jako v případě uvedeném (pro insolvenční návrh) v § 97 odst. 2 insolvenčního zákona (tedy tak, že v takovém případě bude nutné – v intencích závěrů obsažených v důvodech usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. ledna 2010, sp. zn. KSBR 37 INS 294/2008 29 NSČR 1/2008-A, uveřejněného pod číslem 96/2010 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek - i úřední ověření podpisu zmocnitele na této plné moci).

Dospěje-li soud k závěru, že popření pohledávky přihlášeným věřitelem je zjevně bezdůvodné (např. proto, že uplatněný důvod popření nemůže účinně zpochybnit pravost, výši nebo pořadí pohledávky, i kdyby insolvenční soud shledal v popření uváděné skutečnosti pravdivými), odmítne jej při přezkumném jednání rozhodnutím, proti němuž se věřitel, o jehož popření šlo, může odvolat jen do skončení přezkumného jednání. Později (do 3 dnů od zveřejnění protokolu o přezkumném jednání, v němž musí být obsaženo příslušné poučení o odvolání) se popírající věřitel může proti takovému rozhodnutí odvolat jen tehdy, nebyl-li přítomen při přezkumném jednání, které zmeškal z omluvitelných důvodů. Tím se předchází účelovému popírání přihlášených pohledávek.

Týž postup (odmítnutí popření) zvolí insolvenční soud, dospěje-li k závěru, že se k popření nepřihlíží, tedy je-li popěrný úkon opožděný, nebo má-li vady bránící jeho projednání (srov. § 200 odst. 2 návrhu zákona).

Popření, které insolvenční soud neodmítne při přezkumném jednání, se považuje (podle § 200 odst. 5 návrhu zákona) za určovací žalobu, kterou přihlášený věřitel uplatnil své popření u soudu (za žalobu o určení, že přihlášená pohledávka není pohledávkou pravou, nebo že věřitel co do stanovené výše přihlášenou pohledávku nemá, anebo že přihlášená pohledávka není pohledávkou přihláškou uplatněného pořadí).

Omezení důvodu popření pravosti nebo výše vykonatelné pohledávky přiznané pravomocným rozhodnutím příslušného orgánu, konstruované v § 200 odst. 6 návrhu zákona je

stejného charakteru jako omezení kladené pro tyto pohledávky popěrnému právu insolvenčního správce (srov. § 199 odst. 2 insolvenčního zákona). Srov. opět i důvodovou zprávu k insolvenčnímu zákonu, zvláštní část, k § 198 a 199). I pro popření vykonatelné pohledávky založené rozhodnutím přihlášeným věřitelem tedy platí, že lze uplatnit jen skutečnosti, které v řízení, jež předcházelo vykonatelnému rozhodnutí, neuplatnil dlužník; současně se zapovídá popření takové pohledávky jen pro jiné právní posouzení věci popírajícím (potud se vychází z toho, že chyb v právním posouzení věci se nelze nikdy beze zbytku vyvarovat).

K bodům 12. až 14. (změny § 201):

Vzhledem k rozšíření okruhu osob oprávněných popřít přihlášenou pohledávku o přihlášené věřitele a dále k tomu, že popření pohledávky přihlášeným věřitelem má vliv na zjištění pohledávky za trvání konkursu a že přihlášený věřitel je v takovém případě ve sporu vždy žalobcem, bylo zapotřebí přizpůsobit těmto zásahům i dikci § 201 odst. 1.

Změna § 201 odst. 2 má původ v úpravách popěrného práva věřitelů, jež činí rozdílným režim popření vykonatelných pohledávek u subjektů nadaných popěrným právem.

Změna § 201 odst. 3 je terminologickým zpřesněním, jež respektuje fakt, že vedle sporů o „určení“ pravosti, výše nebo pořadí nevykonatelné pohledávky popřené insolvenčním správcem nebo dlužníkem budou probíhat také spory o „popření“ pravosti, výše nebo pořadí nevykonatelné pohledávky popřené přihlášeným věřitelem.

K bodům 15. a 16. (změny § 202):

V souvislosti s vedením incidenčních sporů o pravost, výši nebo pořadí pohledávky se jeví žádoucím vyjasnit, jaké pořadí bude mít příslušenství pohledávky zjištěné rozhodnutím insolvenčního soudu v incidenčním sporu a tvořené náhradou nákladů řízení přiznanou přihlášenému věřiteli vůči popírajícímu dlužníku. Přitom je přirozené, že takové příslušenství bude mít pro účely uspokojení stejné pořadí jako zjištěná pohledávka, čemuž odpovídá změna navržená v textu § 202 odst. 1 insolvenčního zákona. Tato úprava je rovněž důvodem, proč se požadavek složit jistotu na náklady incidenčního sporu nebo k zajištění náhrady nebo jiné újmy, která by vznikla věřiteli popřené pohledávky nedůvodným popřením pohledávky, zaváděný bodem 16. návrhu zákona v § 202 odst. 3 až 5 nevztahuje na dlužníka.

Navržené doplnění § 202 o nové odstavce 3 až 6 je smysluplnou pojistkou poskytující věřiteli přihlášené pohledávky přiměřenou jistotu, že věřitel, který formálně bezvadným a obsahově přiléhavým úkonem popřel jeho pohledávku, je v případě svého neúspěchu ve sporu ochoten a schopen nést tíži nákladů sporu vzniklých věřiteli přihlášené pohledávky. Tomu odpovídá institut

jistoty na náklady incidenčního sporu upravený na obdobných principech jako institut jistoty v občanském soudním řádu (srov. § 75b občanského soudního řádu). Výše jistoty (20 000 Kč) je odvozena od paušální sazby odměny za zastupování účastníka advokátem nebo notářem při rozhodování o náhradě nákladů v občanském soudním řízení, v těchto incidenčních sporech za řízení v prvním stupni a za odvolací řízení (2 x 9 000 Kč dle § 9 vyhlášky č. 484/2000 Sb. ve znění pozdějších předpisů) zvýšené o 20 % náhradu za daň z přidané hodnoty. Tato úprava má za cíl zabránit účelovým popřením pohledávek jinými věřiteli. Lhůta ke složení jistoty se odvíjí od okamžiku, kdy se popření pohledávky přihlášeným věřitelem stává (pro účely zjištění pohledávky) účinným (ve vazbě na prohlášení konkursu na majetek dlužníka). Jestliže popírající věřitel prohraje incidenční spor, použije se jím složená jistota na zaplacení náhrady nákladů řízení přisouzené k jeho tíži úspěšnému přihlašovatelovi pohledávky, což se promítne i ve výrokové části soudního rozhodnutí v incidenčním sporu.

Důvod uložit povinnost složit jistotu popírajícímu insolvenčnímu správci není dán vzhledem k (tradiční) úpravě obsažené v § 202 odst. 1 větě první insolvenčního zákona.

Navržená změna § 205 odst. 4 sleduje též účel jako změna § 202 odst. 3, přičemž pochybnosti o způsobech, jimiž může být tato změna prosazena v praxi, se odstraňují výslovným přihlášením k postupům týkajícím se jistoty k zajištění náhrady škody nebo jiné újmy způsobené předběžným opatřením upraveným v ustanoveních § 75b a násl. o. s. ř.

K bodům 17. a 20. (změny § 336 odst. 2 a § 410 odst. 2):

Navržené změny (doplnění) textu § 336 odst. 2 a § 410 odst. 2 insolvenčního zákona jsou logickým důsledkem změn provedených v textu § 16 insolvenčního zákona (srov. důvodovou zprávu k bodům 1. a 5. návrhu zákona) a způsobem nevyvolávajícím pochybnost pojmenovávají fakt, že insolvenční správce, který pohledávku nepopřel, se neúčastní incidenčního sporu ani tehdy, je-li vyvolán popřením dlužníka.

K bodům 18. a 19. (změny § 394 odst. 2 a § 405 odst. 1):

Navržené změny jsou reakcí na nálezy pléna Ústavního soudu ze dne 21. dubna 2009, sp. zn. Pl. ÚS 42/08 a ze dne 27. července 2010, sp. zn. Pl. ÚS 19/09. Jestliže dlužník, který byl o následcích nedostavení se poučen, zmešká schůzi věřitelů podle § 399 odst. 1 insolvenčního zákona bez důvodné a včasné omluvy, nevychází se již (vzhledem k závěrům Ústavního soudu o neústavnosti takového řešení) z toho, že vzal návrh na povolení oddlužení zpět. Je nicméně zřejmé, že jde o jednání, které dokládá lehkomyšlný nebo nedbalý přístup dlužníka k plnění povinností v insolvenčním řízení (§ 395 odst. 2 písm. b/ insolvenčního zákona). Jako takové proto

má být důvodem pro neschválení oddlužení, jestliže do vydání rozhodnutí insolvenčního soudu o tom, zda oddlužení schvaluje, nevyšly najevo omluvitelné důvody zmeškání. To se promítá v doplnění textu § 405 odst. 1 insolvenčního zákona. Přestože rozhodnutí insolvenčního soudu o tom, zda oddlužení schvaluje, má být vydáno (nejsou-li zde námitky věřitelů) zpravidla neprodleně po skončení schůze věřitelů (na kterou se dlužník nedostavil), tím, že omluvitelné důvody zmeškání mohou být zohledněny, dokud insolvenční soud nerozhodne, se vytváří prostor pro insolvenční soud k postupům, jimiž si před rozhodnutím může vyžádat vysvětlení dlužníka k důvodům zmeškání. Jestliže insolvenční soud neschválí oddlužení pro zmeškání schůze věřitelů dlužníkem, bude důvodnost odvolání dlužníka proti takovému rozhodnutí logicky posuzována jen prostřednictvím posouzení předpokladů pro vydání takového rozhodnutí a existence omluvitelného důvodu zmeškání (tyto okolnosti budou způsobilým odvolacím důvodem).

Vzhledem k odklizení textu ustanovení § 399 insolvenčního zákona v odstavci 2 část věty druhé za středníkem nálezem pléna Ústavního soudu sp. zn. Pl.ÚS 19/09 odpadl důvod pro který by proti usnesení, jímž soud bere na vědomí zpětvzetí návrhu na povolení oddlužení, mělo být odvolání přípustné (to se promítá v doplnění § 394 odst. 2 insolvenčního zákona) a pro který by úprava, jež tento opravný prostředek vylučuje, odporovala ústavnímu pořádku České republiky (srov. ostatně v obdobných poměrech text § 322 odst. 2 insolvenčního zákona pro návrh na povolení reorganizace).

K bodu 21. (změna § 431):

Tato změna navazuje na navrženou změnu § 200 odst. 1 insolvenčního zákona (srov. Bod 11. návrhu zákona a důvodovou zprávu k němu).

K článku II. (Přechodná ustanovení):

Jde o tradiční vyjádření nepravé zpětné účinnosti zákona, doplněné potud, že změny provedené tímto zákonem se mohou týkat dříve zahájeného insolvenčního řízení jen tehdy, nebylo-li v něm dosud vydáno rozhodnutí o úpadku (z něž vycházejí tímto zákonem měněné lhůty a popěrné úkony oprávněných osob).

B. K části druhé - Změna občanského soudního řádu

K bodu 1 (změny § 75b odst. 1):

Jde o změny navazující na navržené změny § 202 odst. 3 až 6 insolvenčního zákona pro incidenční spory vyvolané popřením pohledávky věřiteli. Jejich výhodnou je, že se neomezují na oblast insolvenčního práva (kde by bylo nutné opsat úpravu občanského soudního řádu), nýbrž že zpřesňují možnost zásahu při hrozících újmách souvisejících s předběžnými opatřeními způsobem, z nějž mají prospěch i ostatní občanská soudní řízení. Konkrétně jde o to, že není důvodu, aby tam, kde je zjevné, že hrozící újma převyší zákonem limitovanou výši jistoty, nezakročil soud způsobem, jímž očekávaný zásah do práv osoby dotčené předběžným opatřením nepodmínil zvýšením jistoty nad rámec částky, jejíž úhradě je navrhovatel povinen při podání návrhu na nařízení předběžného opatření.

K bodům 2 a 3 (§ 76h a změny § 77) :

Navržený text § 76h navazuje na úpravu navrženou v § 75b odst. 1 potud, že umožňuje přikročit k uplatnění požadavku na dodatečné zvýšení jistoty též kdykoli za trvání předběžného opatření. Úprava navržená v § 77 řeší stav vzniklý tím, že navrhovatel předběžného opatření požadavku na doplatek jistoty po nařízení předběžného opatření nevyhoví.

K článku IV. (Přechodná ustanovení):

Jde o tradiční vyjádření nepravé zpětné účinnosti zákona

C. K části třetí - Účinnost zákona

Navrhuje se stanovit nabytí činnosti s ohledem na to, kdy se mají prosadit účinky výše označeného nálezu pléna Ústavního soudu ze dne 1. července 2010, sp. zn. Pl. ÚS 14/10, tedy dnem 31. března 2011.